

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-08-10

Vår referens

Agnes Wemme

Utvecklingssekreterare

agnes.wemme@malmo.se

Remiss om rapporten Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård och omsorgsnämnden

HVO-2026-3851

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått stadskontorets rapport ”Utredningsuppdrag – Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård- och omsorgsnämnden” på remiss. Nämndens remissvar kommer att ligga till grund för eventuella förändringar som stadskontoret föreslår kommunstyrelsens budgetberedning inför budget 2027.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser liksom stadskontoret att en resurstilldelningsmodell behöver ta hänsyn till alla väsentliga faktorer inom nämndens ekonomi och verksamhet. Nämnden konstaterar att stadskontorets utredning inte i tillräcklig utsträckning belyser helheten i nämndens uppdrag. Nämnden kan därför inte ta ställning till stadskontorets förslag till modeller. Nämnden efterfrågar i stället en vidare utredning som tar hänsyn till faktorer som har redovisats i yttrandet.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande om remiss om rapporten Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt.

Beslutsunderlag

- Rapport av utredningsuppdrag - Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård och omsorgsnämnden
- Stadskontorets tjänsteskrivelse
- Tjänsteskrivelse HVON 2026-08-26 Remiss om rapporten Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2026-08-18

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2026-08-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

I Malmö stads budget tas hänsyn till att vissa nämnders åtagande ökar då antalet nya invånare blir fler. Nämndens ekonomiska ram räknas upp utifrån detta och kallas i budgeten för ”demografieffekt”. Om antalet invånare minskar görs motsvarande avdrag.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått stadskontorets rapport ”Utredningsuppdrag – Förbättrad hälsa och ökad livslängd vid beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård- och omsorgsnämnden” på remiss. Nämndens remissvar kommer att ligga till grund för eventuella förändringar som stadskontoret föreslår kommunstyrelsens budgetberedning inför budget 2027.

Rapporten är framtagen efter ett beslut i kommunfullmäktige 26 februari 2026 om stadskontorets rapport ”Budgetuppdrag index och demografi” inklusive rapportens förslag till uppdateringar och förändringar samt fortsatta utredningar i dialog med berörda förvaltningar och nämnder. Denna rapport innehåller enligt stadskontoret ytterligare förslag till förändringar till följd av utredningen om förbättrad hälsa och ökad livslängd.

Till grund bakom stadskontorets utredning ligger Sveriges kommuner och regioners (SKR) rapport ”Fördjupad bild av äldreomsorgsbehovet – tre scenarier fram till 2033”. SKR:s rapport bygger på Statistiska centralbyråns (SCB) senaste befolkningsframskrivning som antar att medellivslängden fortsätter att öka. Rapporten visar att trots att antalet invånare i Sverige som är 85 år och äldre växer kraftigt, har andelen personer med insatserna hemtjänst och särskilt boende minskat.

Stadskontoret nämner i sin rapport att antalet brukare med över 120 timmar hemtjänst per månad har minskat under året, enligt hälsa-, vård- och omsorgsnämndens senaste årsanalys. De hänvisar också till att ett flertal andra kommuner i Sverige under en tid har sett att efterfrågan på hemtjänst är lägre än förväntat.

Stadskontoret anser att en förändring bör göras av hälsa-, vård- och omsorgsnämndens demografieffekt från och med budget för 2027. De hävdar i rapporten att en sådan

förändring skulle öka relevansen i tilldelningen till nämnden genom att ta hänsyn till förändringar i behovsgrad.

Malmö stads nuvarande tilldelningsmodell

Dagens beräkning av demografieffekt till hälsa-, vård- och omsorgsnämnden bygger på antagandet att nämndens åtagande förändras i samma takt som antalet invånare i relevanta åldersgrupper förändras. En viktning görs för fem olika åldersgrupper för att fånga att efterfrågan på nämndens verksamheter skiljer sig åt mellan åldersgrupperna. Detta sätt att beräkna demografieffekt har använts sedan bildandet av hälsa-, vård- och omsorgsnämnden per den 1 juli 2017 och kan beskrivas som enkelt, transparent och accepterat av berörda parter.

Malmö stad har en styrmodell med ett långtgående decentraliserat ansvar. Detta innebär att en nämnd inte behöver budgetera en förändring av volymer motsvarande exakt den befolkningsförändring eller den behovsgrad som erhållen demografieffekt baseras på.

Malmö stads demografieffekt fungerar idag på ett sätt som påminner om Norrköpings resurstilldelningsmodell, såtillvida att ökad befolkning enligt prognos leder till ökad tilldelning även vid ett oförändrat eller minskat antal brukare.

Förändrade resursfördelningsmodeller i andra kommuner

Utöver SKR:s rapport hämtar stadskontoret även inspiration från Norrköpings kommun och Göteborgs stad. Norrköpings kommun har tagit fram en preliminär rapport som problematiserar att dagens resursfördelningsmodell ger ökad tilldelning då invånarantalet i de äldre åldrarna ökar, även om antalet brukare inom äldreomsorgen inte ökar. Utredningen i Norrköpings rapport föreslår en ny modell som bygger på en prognos över antalet brukare inom äldreomsorgen. Denna prognos ska innehålla ett antagande om framtida behovsgrader.

Vid beräkning av behovsgrad i Norrköpings förslag till ny modell används som utgångspunkt Socialstyrelsens statistik för riket för åren 2015-2024. Den nedåtgående trend avseende behovsgrad som kan ses för riket åren efter pandemin antas fortsätta för Norrköping under kommande år. Den modell som föreslås i Norrköping innebär en övergång från en befolkningsbaserad modell till en helt brukarbaserad modell.

Göteborgs modell idag är i grunden snarlik Malmö stads modell. Tilldelning ges för hela befolkningen utifrån senast aktuella befolkningsprognos. En viktning sker i sex åldersgrupper utifrån att behoven ser olika ut i respektive åldersgrupp. Till skillnad från i Malmö stad tas dock i viktningen hänsyn till efterfrågan på hemtjänst respektive särskilt boende. Göteborgs stadsledningskontor har getts i uppdrag att se över om denna justering är tillräcklig, utifrån att medellivslängden fortsätter att öka i SCB:s prognoser.

Förslag till tilldelningsmodeller

I SKR:s rapport analyserar de möjliga faktorer bakom den nedåtgående trenden och föreslår tre scenarier för hur det framtida vårdbehovet i Sverige kommer att se ut:

- Scenario A (demografiska behov) utgår från att nyttjandet av äldreomsorg i olika åldersgrupper fortsätter som idag. Framskrivning enligt scenario A leder till att antalet personer med hemtjänst eller särskilt boende ökar med 33 procent fram till 2033.
- Scenario B (uppskjutna behov) utgår från att äldreomsorgsbehoven skjuts fram i takt med att medellivslängden ökar. En framskrivning enligt scenario B leder till att antalet personer med hemtjänst eller särskilt boende ökar med 24 procent fram till 2033.
- Scenario C (komprimerade behov) tar även hänsyn till att behoven har hållits tillbaka mer än vad ökningen av medellivslängden förklarar, och att detta fortsätter framöver, i samma takt som under de senare åren. En framskrivning enligt scenario C leder till att antalet personer med hemtjänst eller särskilt boende ökar med 13 procent fram till 2033.

Scenario A är principiellt jämförbart med hur beräkningen av demografieffekt går till idag.

Stadskontoret anser att förbättrad hälsa och ökad livslängd ska beaktas vid beräkning av demografieffekt. För att uppnå detta föreslår stadskontoret att den nuvarande tilldelningsmodellen av kommunala medel ska ändras så att den i stället baseras på framskrivningar av demografieffekt och äldreomsorgsbehov, alltså en brukarbaserad tilldelningsmodell. Stadskontoret föreslår justering enligt följande modeller:

1. Den beräknade framtida effekten av förbättrad hälsa i SKR:s modell (Scenario B), eller
2. Den historiska förändringen av behovsgrad enligt den statistik som bedöms vara mest ändamålsenligt och tillförlitlig:
 - 2.1 SKR:s scenario C (nationell statistik enligt SKR:s särskilda beställning från SCB)
 - 2.2 Norrköpingsmodellen (nationell statistik från Socialstyrelsen)
 - 2.3 Modell baserad på lokala faktorer (hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens verksamhetsmått)

Stadskontoret har gjort uträkningar av de ekonomiska konsekvenserna som ändring av tilldelningsmodell resulterar i;

- Enligt modell 1 (scenario B) beräknas nämnden att få en ackumulerad minskning av medel med 200 miljoner kronor fram till år 2033.

- Enligt modell 2.1 (scenario C) beräknas nämnden att få en ackumulerad minskning av medel med 420 miljoner kronor fram till år 2033.
- Enligt modell 2.2 (Norrköpings modell) beräknas nämnden att få en ackumulerad minskning av medel med 270 miljoner kronor fram till år 2033.
- Enligt modell 2.3 (nämndens verksamhetsmått) beräknas nämnden att få en ackumulerad minskning av medel med 280 miljoner kronor fram till år 2033. Vilka faktorer som ska ligga till grund för verksamhetsmättet är inte fastslaget, men föreslås vara till exempel antal timmar per brukare inom hemtjänst, vårdbehov inom vård- och omsorgsboende, förväntad utveckling av andel invånare med informell omsorg av närstående, och insatser enligt HSL.

Stadskontoret efterfrågar i hälsa-, vård- och omsorgsnämndens remissvar att nämnden beskriver och analyserar faktorer kopplade till demografi och behovsgrad oavsett om nämnden anser att en förändring bör genomföras eller ej.

Förvaltningens förslag till yttrande

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser liksom stadskontoret att en resurstilldelningsmodell behöver ta hänsyn till alla väsentliga faktorer inom nämndens ekonomi och verksamhet. Nämnden konstaterar att stadskontorets utredning inte i tillräcklig utsträckning belyser helheten i nämndens uppdrag. Utredningen har inte inkluderat stora delar av nämndens verksamheter och saknar förankring i lokala förutsättningar och andra relevanta underlag. Nämnden kan därför inte ta ställning till stadskontorets förslag till modeller. Nämnden efterfrågar i stället en vidare utredning som tar hänsyn till faktorer som har redovisats i yttrandet.

Ansvariga

Berne Forzelius, tf avdelningschef